

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการทดลอง
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้ป่วยที่แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งปากมดลูกที่อยู่ในระยะลุกลาม (ระยะที่ 2 และระยะที่ 3) ของโรคและอยู่ระหว่างการรักษาเป็นผู้ป่วยของศูนย์มะเร็ง ภูมิภาค
กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่อยู่ระหว่างการรักษาที่ศูนย์มะเร็งชลบุรี และเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. ไม่เคยผ่านการบำบัด (Psychotherapy) หรือการให้คำปรึกษา (Counseling)
2. ไม่มีภาวะสติปัญญาบกพร่อง
3. มีคะแนนภาวะซึมเศร้าตั้งแต่ 17-30 คะแนน จากแบบประเมินภาวะความซึมเศร้าของเบ็ค (Beck Depression Inventory)
4. สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย มีจำนวน 14 คนแล้วสุ่มแบบบังเอิญ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 7 คน และกลุ่มควบคุม 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1. โปรแกรมกลุ่มปัญญบำบัด
2. แบบประเมินภาวะซึมเศร้า

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างดังนี้

1. โปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัด เป็นโปรแกรมการให้การบำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีขั้นตอนในการจัดทำเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการให้การบำบัดกลุ่ม ปัญญานำบัด วิธีการและเทคนิคการให้การบำบัด และภาวะซึมเศร้าเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด ขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมและวิธีดำเนินการที่เหมาะสม

1.2 สร้างโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ

1.3 นำโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดที่สร้างขึ้นให้ประธานและกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

1.4 นำโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความ สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

1.5 นำโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายได้คำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.6 นำโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยมะเร็ง ปากมดลูกที่ได้รับการรักษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมแล้ว นำมาปรับปรุงภายได้คำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.7 นำโปรแกรมกลุ่มปัญญานำบัดไปดำเนินการทดลอง

2. แบบประเมินภาวะซึมเศร้า Beck Depression Inventory (BDI)

แบบประเมินภาวะซึมเศร้า BDI สร้างขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1967 โดยเบ็ค (Beck)

ออกแบบมาเพื่อประเมินภาวะซึมเศร้า ของวัยรุ่น และผู้ใหญ่เผยแพร่โดยศูนย์กลางการปัญญานำบัด (Center for Cognitive Therapy) ซึ่งแบบประเมินภาวะซึมเศร้า (BDI) เป็นแบบทดสอบที่มีคำถาม แบบเลือกตอบ 21 ข้อ ใช้ในการวัดการมีอาการ และระดับภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น และผู้ใหญ่ คำถาม แต่ละข้อจาก BDI จะประเมินอาการ หรือทัศนคติเฉพาะที่จะมีอยู่ในคนที่มีภาวะซึมเศร้า และอาการ ที่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายถึงภาวะซึมเศร้าตามวรรณกรรมด้านจิตวิทยา ซึ่งข้อคำถามเกี่ยวกับ อาการทางจิตใจ 15 ข้อ และเกี่ยวกับอาการทางกาย 6 ข้อ แบบประเมิน BDI นั้นถูกออกแบบมาเพื่อ ประเมินภาวะซึมเศร้าเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีอคติทางทฤษฎีเข้ามาเกี่ยวข้องใช้ง่ายและประเมินซ้ำ ได้

การคิดคะแนน คำถามแต่ละข้อในแบบวัดจะสอดคล้องกับประเภทเฉพาะของอาการ และ/หรือทัศนคติที่แสดงถึงภาวะซึมเศร้า โดยแต่ละประเภทจะแสดงถึงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงภาวะซึมเศร้า และประกอบด้วยข้อความที่ใช้ในการประเมินตนเอง 4 ข้อความ โดยข้อความจะถูกจัดตามลำดับ และนำหนักเพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของอาการจากระดับปานกลางถึงระดับสูงสุด โดยแต่ละข้อความจะมีการกำหนดคะแนน 0, 1, 2 และ 3 เพื่อระบุถึงความรุนแรงของอาการ เกณฑ์การตัดสินนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับการบำบัดที่ตอบแบบประเมิน และเป้าหมายในการนำแบบประเมินไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เบ็ค (Beck, n.d.) มีการศึกษาเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นกับผู้ป่วยจำนวน 38 คน โดยได้ทำแบบประเมินนี้ในโอกาสที่ต่างกัน 2 โอกาส โดยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของคะแนน BDI นั้นจะเปลี่ยนไปตามการวินิจฉัยถึงความรุนแรงของภาวะซึมเศร้าในการรักษา ซึ่งให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน BDI และสถานะในการรักษาของผู้ป่วย โดยระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 ความคงที่ภายในของการศึกษาแสดงให้เห็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามเท่ากับ .86 และค่าความเชื่อมั่น จากสหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน-บราว (Spearman-Brown) ของ BDI มีสัมประสิทธิ์เท่ากับ .93

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินภาวะซึมเศร้า Beck Depression Inventory (BDI) ไปทดสอบกับผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของครอนบาค (Alpha Coefficient) ความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 จากนั้นได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้ใช้ไปดำเนินการทดลองได้

ความตรง (Validity) ในการประเมินความตรงของ BDI เราจะต้องพิจารณาถึงความตรงที่มีอยู่แล้วของผู้ทำแบบประเมินจะเห็นได้ชัดเจนว่า แบบประเมิน BDI นั้นใช้ในการประเมินภาวะซึมเศร้า แต่ในขณะที่มีข้อดีมาก แต่ก็อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างทำการบิดเบือนผลการวัดได้ง่าย เราจะเห็นได้ว่าความตรงเชิงโครงสร้างนั้นอยู่ในระดับสูง เพราะ BDI สามารถประเมินอาการ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าได้อย่างกว้างขวาง มีการศึกษาครั้งหนึ่งพิจารณาความตรง และแสดงให้เห็นว่าระหว่างแบบประเมินกับระดับอาการทางจิตนั้นมีความสัมพันธ์ที่ระดับ .77 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา Beck ได้รายงานถึงการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .65 และ .67 เมื่อเปรียบเทียบผลจาก BDI กับอาการทางจิตของผู้ป่วย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรทัดฐานประกอบด้วยคนไข้ที่มีอาการทางจิตทั้งคนไข้ในและนอก และในจำนวน 226 คน ซึ่งแบบประเมิน BDI สามารถนำมาใช้ได้ทั้งงานวิจัย และการรักษา

จะเห็นว่าแบบประเมินมีความตรงสูง และมีค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้และมีการใช้อย่างแพร่หลาย และมีการนำมาใช้ในประเทศไทย ดังนี้ ลัดดา แสนลีหา (2536) ทดลองใช้ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 เอี่ยมเดือน เนตรแจ่ม (2541) ทดลองใช้กับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ชาลีนี สุวรรณยศ (2542) ทดลองใช้ในกลุ่มบุคคลที่สูญเสียแขนขาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ศิริวิไล คำวะลี (2545) ทดลองใช้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้ารับการรักษาในหน่วยงานโรคและโรคเอดส์นางเลิ้ง ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9 และดวงเดือน นรสิงห์ (2546) ทดลองในผู้ที่เป็นโรคจิตจากแอมเฟตามีนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบประเมินดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของเบ็ค (Beck Depression Inventory) แบ่งระดับภาวะความซึมเศร้าออกเป็น 6 ระดับดังนี้ (Beck, n.d.)

1 – 10	คะแนน	อยู่ในระดับปกติทั่วไป (These ups and downs are Considered Normal)
11 – 16	คะแนน	มีอาการเบี่ยงเบนไปจากปกติเล็กน้อย (Mild Mood Disturbance)
17 – 20	คะแนน	เข้าข่ายมีอาการซึมเศร้าในทางคลินิก (Borderline Clinical Depression)
21 – 30	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง (Moderate Depression)
31 – 40	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าในระดับสูง (Severe Depression)
มากกว่า 40	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าอย่างสุดขีด (Extreme Depression)

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบดังกล่าวมาแปลเป็นภาษาไทยและปรับข้อความให้มีความเหมาะสมกับผู้รับการทดลอง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้คำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

วิธีการตอบ

วิธีการตอบแบบวัด ให้ผู้ตอบอ่านข้อความอย่างรอบคอบในแต่ละข้อ แล้วให้ผู้ตอบวงกลมรอบตัวอักษร ก-ง ซึ่งอยู่หน้าข้อความเพียงข้อเดียว โดยให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความใดที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองมากที่สุด ข้อความดังกล่าวไม่มีถูกหรือผิด ซึ่งการตอบแบบวัดจะให้ผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก ตอบทั้งก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การให้คะแนน

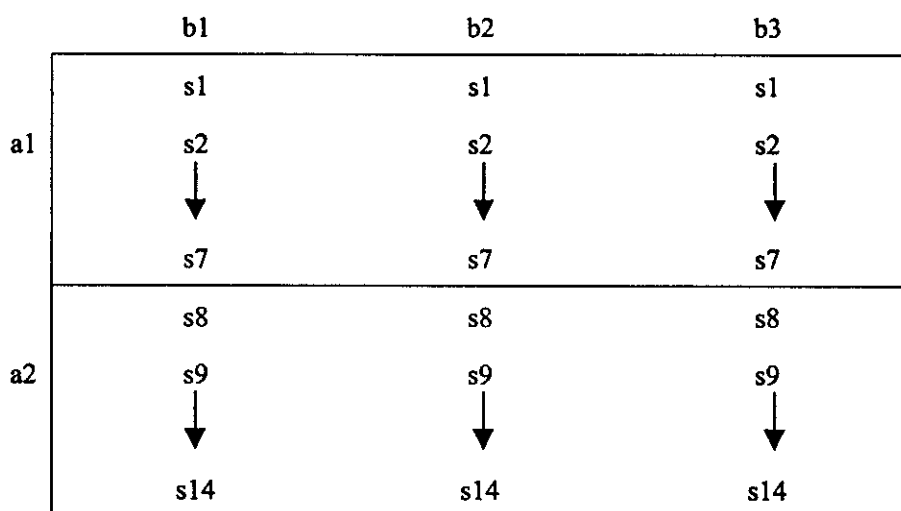
แบบวัดนี้แต่ละข้อเป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ก หมายถึง มีระดับความซึมเศร้าปกติ จะได้คะแนน 0 คะแนน ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ข หมายถึง มีระดับความซึมเศร้าเล็กน้อย จะได้คะแนน 1 คะแนน ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ค หมายถึง มีระดับความซึมเศร้าปานกลาง จะได้คะแนน 2 คะแนน

ผู้ตอบเลือกตอบข้อ ง หมายถึง มีระดับความซึมเศร้ารุนแรง จะได้คะแนน 3 คะแนน การคิดคะแนนรวม โดยการรวมคะแนนทั้ง 21 ข้อ ของผู้ตอบแบบประเมินเข้าด้วยกันจะเป็นคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก ของผู้ตอบแต่ละคน และผู้ที่มีคะแนนรวมมากเป็นผู้ที่มีภาวะซึมเศร้ามาก ผู้ที่มีคะแนนรวมน้อยเป็นผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าน้อย

ผู้เข้าร่วมวิจัยจะต้องเป็นผู้ที่มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 17-30 คะแนน เนื่องจากการให้การบำบัดกลุ่มปัญญาบำบัด จะสามารถลดภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้า ระดับน้อยถึงปานกลางได้โดยไม่ต้องใช้ยาต้านซึมเศร้า หรือวิธีอื่นร่วมด้วย (วิรุฒิ เอกกมลกุล, 2537, หน้า 128)

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) เพื่อศึกษาผลการให้การบำบัดกลุ่มแบบปัญญาบำบัดต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก จำนวน 14 คน โดยมีกลุ่มทดลอง 7 คน และกลุ่มควบคุม 7 คน มีการทดสอบระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ทำการวิจัยโดยใช้แบบแผนวิจัยเชิงทดลองแบบหนึ่งตัวแปรภายในและหนึ่งตัวแปรระหว่างหน่วยทดลอง (One between One within Subject Design) (ไพรัตน์ วงษ์นาม, 2543, หน้า 148)

ภาพที่ 1 แบบแผนการทดลอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- a1 แทน วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มปัญญานำบัด
- a2 แทน วิธีปกติ
- b1 แทน ระยะก่อนการทดลอง
- b2 แทน ระยะหลังการทดลอง
- b3 แทน ระยะติดตามผล
- s แทน ตัวอย่างที่ได้รับการทดลอง (s1 คือ ตัวอย่างคนที่ 1)

วิธีดำเนินการทดลอง

มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ทำหนังสือผ่านคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการศูนย์มะเร็ง ชลบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการทดลอง

1.2 ผู้วิจัยเข้าพบผู้อำนวยการศูนย์มะเร็ง ชลบุรี เพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

2.1 ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้ปวยมะเร็งปากมดลูก ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้ผู้ปวยมะเร็งปากมดลูก ทำแบบทดสอบภาวะซึมเศร้า คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรที่มีคะแนนภาวะซึมเศร้าตั้งแต่ 17 - 30 คะแนน ดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ โดยผู้ปวยที่มีคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด 7 คนแรกเป็นกลุ่มทดลอง และ 7 คนหลังเป็นกลุ่มควบคุม และบันทึกค่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้เอาไว้ถือเป็นคะแนนทดสอบก่อนการทดลอง

2.2 ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้การบำบัดกลุ่มปัญญาบำบัดกับกลุ่มทดลอง โดยใช้เวลาในการทดลองวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี รวมทั้งหมด 11 ครั้ง ครั้งละ 50 ถึง 90 นาที เวลาประมาณ 13.30 น. – 15.00 น. สถานที่ทดลอง ณ ห้องให้คำปรึกษาศูนย์มะเร็งชลบุรี ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการตามปกติ

2.3 ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบประเมินภาวะซึมเศร้าฉบับเดิมอีกครั้ง (Post - Test) ในวันสุดท้ายของการทดลอง

2.4 ระยะติดตามผล หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินภาวะซึมเศร้าฉบับเดิมอีกครั้ง เช่นเดียวกับ ระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลอง

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องให้ครบถ้วนเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated – Measures Analysis of Variance: One between – Subjects Variable and One within – Subjects Variable) (Howell, 1997, p. 458) และเมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบรายคู่แบบนิวแมน คูลส์ (Newnan Keuls Procedure)